

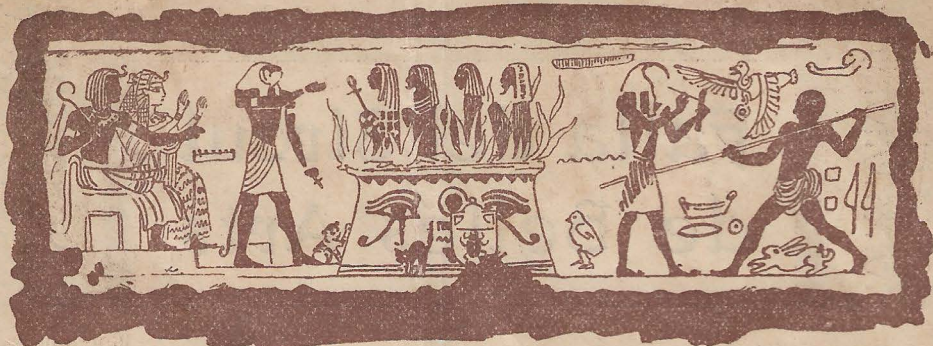
Falla del Sírcul de Belles Arts

Carrer de la Mar

1917

Relació y explicació de tot
lo que conté esta falla.

Esena egípcia de uns falleros

El oriche de les falles

ES investigacions que hasta fa pòc temps s'habien fet sobre el oriche de les falles, habien fet creure que éstes eren de fa quatre dies, pues els més autorisats autors no les feen puchar més allà de tres o quatre sigles; podém assegurar, después de ben documentats, la seua autyor.

En la India apareixen clars vestichis de la primera civilisació que demòstren la existència entre 'ls indios de la costum de les falles; al mateix temps els egipcios mos han deixat escrites pròbes clares de la existència de la chent fallera. L'afisió als enrevesats cheroglífics ve de les falles.

Les lleis egipsies manaben que quant se moria un personache qu'el cremaren y al mateix tems cremaben, pa que li feren companyia, als més acostats de la familia; ademés cremaben totes les dones que habia tengut, que se saberá, porque també entonses s'en tenien de tapaillo: era tota una rostida.

Aixina ho manaba la lley; pero en tot tems, feta la lley feta la trampa; algú que no volia ser socarrat fea un ninòt que se li pareguera y es fea dur tot embolicat.

Pero se conegué la trampa; els ansiáns, que no se chuplaben el dit, varen manar que no's en cremaren més, que foren soterrats familia y esclaus al mateix tems que 'l personache difunt.

Entonces fon cuant se feren les piràmides que no servien més que pa soterrar als grans personaches en companyia dels deudos y parents.

Aquell pòble d'artistes seguí fent ninòts de palla y serraúra, que forraben en tires de drap, els donaben de vernís copal y cera verche mesclat en una pòca de trementina. Estos ninòts per el tems anaben pansinse; això foren les momies; els ninòts se tornaren muixama.

El que asò escriu ha tengut ocasió de vore en el museo del Louvre una momia corcá que per alguns puestos enseñaba la beta que habia servit pa traurela del mòle, y en el Vaticano ahon hiá la millor colecció de momies y momios (momio es el marit de la momia) n'he vist algú corcat y per la corca li eixia la serraúra. La pròba, com veuen vostés, es de les que no deixen llòc al ducte.

En els fracments de 'ls cheroglífics trobats en les pintures de les parets de 'l interior de les piràmides han vist esenes de sacrifici y cremaes de falles: en un gòt o vaso egipsio se veuen clarament als falleros cremant uns nanos y en l'actitut d'algú d'ells se deixa adivinar com estan de perduts.

Totes estes costums les seguiren después els grècs, pero éstos, artistes sempre enamorats de la bellea plástica, feren verdaderes maravelles; festeros com tot pòble de artistes, feen les chicotetes y grans Panatenees; en estes festes introduiren per primer volta els llorers y els buñòls, chermans inseparables.

Museo del Louvre. Momia Yuntina, Reina amarilla, la qu'enseña la beta.

Museo Británico.
D' estes monedes
apenes ne queden

Híá una moneda en el Museo Británico en la que se veu la caldera y el librell de la pasta y una atenea deixantla caure, que per lo que se regala se veu que se li ha fet la pasta mòlla; una guirnalda de lloer florit tanca la moneda qu' está com salpicá de buñols. Algún día el que escriu estos llauchers apunts deixarà achopits y cara de mona a més de quatre que pasen per lumbreres del saber, sent falses totes les teories y datos per ells publicats al ocuparse de tan important asunt.

Els dibuixos que acompanyem son fotografies obtingudes en els puestos què se indica, y ya saben vostés que la fotografia no marra.

NOTES

1.ª En una de les Panatenees en Atenas, la de veres, no la del Mediterráneo, se feu en 440 (uns de J. C.), un decret que prohibia fer ninóts alusius a ningún personache. Aristóteles explica en el llibre V de la seua *Política*, capítul V, y diu que ningún obrer volgué fer la careta que representaba a Cleón y que per fi le feu Aristófilanes.

2.ª Desifrat ú dels cheroglífics de una falla, en forma dialogá, se llien:

DEMÓSTENES.—¿Eres de honrá cuna?

UN SALCHICHERO.—No, per els deus, perteneix a la canalla.

DEMÓSTENES.—Home felis, que ve te se prepara tot.

EL SALCHICHERO.—Pero no tinc la menor instrucció, apenes si se llechir y escriure.

DEMÓSTENES.—Pues eixe poc que saps, es lo que te pot perchudicar. Pera governar be, cuant més bruto millor.

3.ª Museo de Capitolio, *pintura de vaso segons els Monumentos ceramográficos escogidos*, II. pl. 26, vechas Maury, t. II, p. 494.

4.ª Existix en el Anticuarium del Museo Real de Berlín; este disco es de bronce, te 20 centímetros de diámetro y pesa prop de 3 kilos (hui lliures caniseses), fon descubert en Egipto.

5.ª També en una falla había un goset, el goset de Alcibiades, una espesie de Romanones gréc, que día:

—Mientras els atenienses s' ocupen del meu gos, no parlarán mal de mí.

Archiu del Vaticano, *Museo Pio Clementino*, molt antiga pero sense fecha.

Hefaiostos cremant una falla

CANSÓ DE LA FALLA

Música del Mestre PANCHABLAVA

Allegretto

CANT.

1.ª Ca-ba-

PIANO.

llers yo soc Pe - pi - co y en el di - a del meu sant m'hagas.
tenc a una Pe - pe - ta y por - tan - me molt de - sent m'hagas.

tat un du - ro y pi - co con - vi - dant y con - vi - dant Y com
tat u - na pe - se - ta en bu - ñols y en ai - guar - dent Pe ro he

veig que sien des - cni - de no me deix - en ni un si - só paelisque
vist que lin - do - na - ba la chi - qui - lla á son co - si y cuant

vo - lenq'els con - vi - de heinven - tat es - ta can - só
e - lla me cri - da - ba vo de llunt li di - a ai - xi

Ca - lla ca - lla ca - lla tu m has presper ni not de la fa - lla

y si te fas cás es co - sa se - gu - ra que me cre - ma - rás

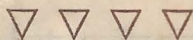
Tots.
mf Ca - lla ca - lla ca - lla tu m has presper ni not de la fa - lla

y si te fas cás es co - sa se - gu - ra que me cre - ma - rás. 1^a 2^a
2^a Vo pre - rás.

A

rgument de la falla ~

Personaches

Com esta chent tota calla
perque son ninòts de palla,
s' ha de fer la explicació
en tota la relació
de lo que conté la falla.

Carmeleta la modista,
es una chica molt lista,
diuen que gasta... la mar...
perque ha trobat qui la vista.
De tot es te que parlar.

L' atra es tota una sñora:
en son temps fon... planchaora.
Com la dòna s' en ampara
pareix que busque pa casa.
Tots diuen que 's buscaora.

Eixe pollo, un botiguer,
que quant no te res que fer
va en busca de la que cau,
es tonto com el primer.
;Y pòrta sempre un cacau!

El atre, el qu' está acachat,
es un chicòt molt templat;
fon novio de Carmeleta,
mes com ella es tan veleta,
al últim, se l' ha deixat.

El chíc es un tres en ralla
que l' han posat en la falla
pa que fasa el borinòt,
l' han omplit de draps y palla
y han dit: un atre ninòt.

L' olvero es un chiquillo
que s' adorm l' hòme de pillo
y te ven les sevillanes,
les partides valensianes
y les negres del coquillo.

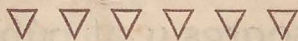
El burret que 'n les sarietes,
mesures, pòts y cherretes
se pasa el tems pasechant,
rebusna de quant en quant
al oldre a les sñoretetes.

Ara sòls falta el goset,
no te poses tan propet
pa vorel, que te un' aixeta,
y quant alsa la cameta
te pòt fer beure al gallet.

Ya els tenim tots nomenats,
conegúts y presentats;
no mos podrà dir ningú
que no sap qui es cadaçú
de 'ls ninòts qu' están plantats.

E

Explicació de la falla

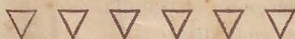
Se veren en el tranvia
per una casualitat;
ell anaba a les Arenes,
ahon va la chent elegant;
elles, a les barraquetes:
van allí fa ya molts anys.
Están allí més tranquiles
en chent de son par igual,
y la mare es parroquiàna
de sempre, en el Nano fart.
Els trauen la millor ròba,
els guarden el verenar;
y les renten y les sequen
cuant acaben de nadar.

La Rulla, la barraquera,
hasta les sòl avisar
si les busca o no les busca
algún amic pera anar
a pegar algún pasech,
o si les vol convidar
en casa la Marselina,
y a voltes a Miramar,
que a vegaes un peix grós
sòl pegar una picá.
No han de ser tots samarúcs
els que s' enganchen en l' am
d' els ulls de la Carmeleta.
L' atre día, un consechal
els va pagar el refrese;
un hòme de pes, casat,
vostés tal volta el coneguen;
iva donar més que parlar,
y va fer més riure en elles!
hasta alguns munisipals
les saluden quant les veuen:
huí es un pollo carcamal
el que va raere d' elles,
el que les ha acompanyat,

han estat mentres nadaben
donant a tots que parlar;
y ara es recrea el señor
les carabases mirant
de la mare de la chica
que pareix penchim pencham,
y com la roba s' apegà,
pa solarla de la carn
te que pegarse pesics
per raere y per dabant,
fuchint d' els punts més salients,
disimulant els entrants,
y tapanse lo que puga,
que allí hiá molt que tapar,
y pa tapar tantes còses
te poquet en les dos mans,
carabases y sombrero;
li fea falta un cabás,
y encara seria poc,
que 's molt aquella rachá.
—¡Al globo!— diu un chiquet
al vòrela tan unflá:
—¡Táperes!— diu l' olivero
mirantla tan esclafá.
Lladra el gos, rebusna el burro,
y Carmeleta afrontá,
encara que 's riu, pareix
que está tota sofocá;
el pollo, mira y se riu;
vorém com acabarà.
Ya vorém ahon cau el globo;
ya están vostés enterats;
ya tenen la explicació
d' esta falla, que demá,
a les onse de la nit,
cuart a munit o cuart aball,
farán ardir els falleros.
Y este cuento s' ha acabat.

U

NES cuantes cansóns dedicaes als
ninots de la falla, als falleros, a les
sogres y al públic en cheneral. xx

La machor calamitat
que se coneix en lo món,
es sense ducte un barber
que toque l' acordeón.

La dòna es el animal
més difísil de domar:
o la domes de chiqueta
o acaba per mosegar.

El hòme que hui se casa
el pòbre no se figura
que vota sequia molt ampla
sense pendre corregida.

Dos sogres va tindre un viuado
al casarse nòvament;
quant el hòme 's donà comte
se va morir de repent.

T' engaña Pepe y Chuano,
y ducta ya cuansevòl,
quant tantes voltes t' engañen,
si eres dòna o caragòl.

El que molt ha festechat
y al final fadri se tròba,
se pòt dir d' ell que ha sabut
nadar y guardar la ròba.

Una dòna pergué el mon
y se quedá pa consuelo;
en bónes mans va deixar
Nòstre Siñor el pandero.

Pera donarte importansia
sinse que te coste un sòu,
dilos als sigróns garbanzos
en ca que no 'n menches pròu.

Un chuche fon el padri
y un abogat testimoni,
y ell ha eixit més embustero
y enredraor que 'l dimòni.

El que, sens casarse, està
una dòna mantenint,
es com el que fuch del fanc
y se fica en lo tarquim.

A nòstre pare primer
no està be lo que li fan;
sobre portarlo en porreta
en ca li diuen Adán.

La que se 'li escapa el novio
quant ha festechat mols anys,
pot dir que se li ha enfuchit
el teulái de les mans.

Dius que has vixcut en la sògra
y l' has aguantá en pasènsia;
pasa, li digné San Pere:
tens puesto de preferènsia.

Un dimòni molt roín,
pera distraures va fer
a la sògra y al bolero,
l' acordeón y el barber.